

Araştırma Makalesi / Research Article

Kültürel Miras Unsuru Olarak Tahta Çivili Ayakkabı Sanatı (Arapgir-Malatya)*Wooden Studded Shoe Art as an Element of Cultural Heritage (Arapgir-Malatya)*Gamzenur DEMİR ¹ & Salih BİRİNCİ ²

Geliş/Received: 09/06/2025

Kabul/Accepted: 25/10/2025

Öz

Kültür, bir toplumun maddi ve manevi değerlerinin toplamıdır. Toplumların kültürel miraslarını koruyarak gelecek nesillere aktarabilmesi için önce sahip olduğu kültürel değerlerinin farkında olması gerekir. Kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi, bu değerleri yaşatan kişilerin tespit edilerek onlarla görüşülmesi ve aktardıkları bilgilerin kayıt altına alınmasıyla mümkün olmaktadır. Türkiye çok zengin bir kültürel mirasa sahip olup bu kültürel miras unsurlarından birini de geleneksel ayakkabıcılık oluşturmaktadır. Geçmişte yaygın bir şekilde yapılan ve kullanılan el yapımı ayakkabılar, teknik ve teknolojik ilerlemelerle yerini fabrika üretimi ayakkabılara bırakmıştır. Günümüzde Arapgir ilçesinde geleneksel tahta çivili ayakkabı imalatı tespit edildiği kadarıyla tek usta tarafından sürdürülmektedir. Bu çalışmada kültürel miras unsuru niteliği taşıyan tahta çivili ayakkabı ele alınarak mevcut durumu, yapısal özellikleri ve üretim süreçleri incelenmiştir. Kültürel bir miras unsuru olarak korunması ve gelecek nesillere aktararak sürdürülebilirliğinin sağlanması için önerilerde bulunulmuştur. Araştırmanın hazırlanmasında nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup verilerin elde edilmesinde mülakat tekniğinden ve yerinde gözlemden yararlanılmıştır. Bu geleneği devam ettiren tek usta olan Mehmet Erol Hakan ile görüşmeler yapılmış ve tahta çivili ayakkabının yapım aşamaları fotoğraflarla belgelenmiştir. Kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması ve yaşatılması amacıyla, bu faaliyetin temsilcisinden alınan görüşler ile ulusal ve uluslararası literatürden elde edilen bilgiler sentezlenerek öneriler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kültür, kültürel miras, sürdürülebilirlik, tahta çivili ayakkabı, Arapgir

Abstract

Culture is the sum of a society's material and spiritual values. For societies to preserve their cultural heritage and pass it on to future generations, they must first be aware of their cultural values. The preservation and sustainability of cultural heritage can be achieved by identifying the individuals who keep these values alive, consulting with them, and recording the information they convey. Turkey has a vibrant cultural heritage, one element of which is traditional shoemaking. Handmade shoes, which were once widely produced and used, have been replaced by factory-produced shoes due to advancements in technology. Today, traditional wooden-studded shoe production in the district of Arapgir is carried out by a single master craftsman, as far as can be ascertained. This study examines wooden-studded shoes, which constitute an element of cultural heritage, analyzing their current status, structural characteristics, and production processes. Recommendations are made for their preservation as an element of cultural heritage and for ensuring their sustainability by passing them on to future generations. A qualitative research method was employed in preparing the study, and data were obtained through interviews and on-site observations. Interviews were conducted with Mehmet Erol Hakan, the sole master craftsman continuing this tradition, and the stages of wooden-studded shoe production were documented with photographs. To pass on and preserve cultural heritage for future generations,

¹Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye. E-posta: gamzenurkabanli@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3090-4727>

²Prof.Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Erzurum, Türkiye. E-posta: sbirinci@atauni.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-1191-4708>

Önerilen Atıf/Suggested Citation: Demir, G. & Birinci, S. (2025). Kültürel Miras Unsuru Olarak Tahta Çivili Ayakkabı Sanatı (Arapgir-Malatya). *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 1129-1141.

recommendations have been formulated by synthesizing the views of representatives in this activity with information from national and international literature.

Keywords: Culture, cultural heritage, sustainability, wooden-studded shoes, Arapgir.

1.GİRİŞ

Kültür, bir kısım araştırmacı tarafından bir toplumun üyeleri arasında paylaşılan ve aktarılan tüm bilgi, tutum ve davranışların toplamı; bazıları tarafından ise "insan tarafından yaratılan çevrenin bir parçası" olarak tanımlanmaktadır. Kültürün, en sık yapılan bir diğer tanımı da *bir grup insanın ortak yaşam tarzı*" şeklindedir (Tümertekin & Özgüç, 2016). Bir toplumun yaşam tarzının toplamı olan kültür, bir kavramdan ziyade dünyaya bakış şeklidir (Mikesell, 1978; Myers, 1987). Kültür, bir topluma ait tüm değerleri ve o toplumun ortaya koyduğu tüm eserleri kapsadığından bir topluma ait değerlerin ve eserlerin bütünüdür (Aktan & Tutar, 2007).

Geçmişten miras alınarak değişik gerekçe veya nedenlerle geleceğe miras olarak bırakılmak istenen, bir topluma ait her türlü eserlerin ve değerlerin bütünü, kültürel mirası oluşturmaktadır (Can, 2009). Kültürel miras, insanların geçmişten bugüne biriktirdiği tecrübe ve gelenekleri miras almamıza ve geleceğimizi buna uygun şekilde şekillendirmemize olanak sağlayan önemli bir varlıktır. Bu yönüyle kültürel miras, önceki nesillerin geliştirdiği her türlü maddi ve manevi değerler olarak ifade edilebilir (Gümüşçü, 2018).

Somut Olmayan Kültürel Miras teriminin ortaya çıkmasının UNESCO içinde uzun bir serüveni vardır. 1972 yılında *Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi*’nde yapılan kültürel miras tanımının tamamen somut oluşu nedeniyle 2003 yılında *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi* hazırlanmış ve böylece ismi belirlenmiştir. 1972 Sözleşmesi’nin kabul edilmesinden sonra UNESCO kayıtlarında sırasıyla folklor, geleneksel ve popüler kültür, somut olmayan miras gibi kavramlar kullanılmaya başlanmıştır. Ancak UNESCO bünyesinde 2002 ve 2003 yıllarında gerçekleştirilen toplantılarda somut olmayan kültürel miras teriminin kullanılmasının daha uygun olduğuna karar verilmiştir (Lenzerini, 2011; Oğuz, 2013). UNESCO, Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi, toplumların günümüze aktardığı, kültürlerinin bir unsuru olan ve nesiller boyu aktarılan somut olmayan kültürel mirasın korunmasını amaçlamaktadır (Çelepi, 2016). Somut Olmayan Kültürel Miras kısmen yeni bir kavram olup yaşayan kültürel ifadeleri ve uygulamaları temsil etmektedir (Alivizatou-Barakou vd., 2017). Bu kavram, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından “*sözlü anlatımlar, sözlü gelenekler, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüel ve festivaller, halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar, el sanatları geleneği gibi kültürel ürünleri ve üretim süreçlerini ifade eden kavramdır*” şeklinde tanımlanmaktadır. UNESCO Genel Kurulu’nda 2003 yılında Somut Olmayan Kültürel Miras kavramı kabul edilmiş, 2006 yılında ise TBMM’de kabul edilen yasa ile Türkiye’nin sözleşmeye taraf olması sonrası ülkemizde konu daha yaygın şekilde gündeme gelmiştir (Arioğlu & Aydoğdu-Atasoy, 2015).

Geçmiş ve gelecek arasında köprü olan miras, toplum üyelerinin sahip olduğu bilgi ve becerilerden meydana gelmektedir. Somut Olmayan Kültürel Miras unsurları, toplumda derin köklere sahiptir (Cominelli & Greffe, 2012). Kültürel değerlerin bir parçası olarak ele alınan geleneksel el sanatları, aynı zamanda kültürel mirasın bir unsurudur. El sanatları, toplumların doğumdan ölüme kadarki yaşamın her aşamasında gerçekleştirdiği gelenek-görenek ve adetlerini, vazgeçilmez eşyaları ve estetik değerlerini yansıtan ürünlerdir. El sanatlarını üreten, işleyen, imal eden, yaşatan ve aktaran kişiler bu geleneğin ustalarıdır (Arioğlu & Aydoğdu-Atasoy, 2015). Günümüzde bir kısım el sanatları yok olma noktasında iken (semercilik gibi), bir kısmı ise işin ustaları tarafından yürütülmeye çalışılmaktadır. Sanayileşme ile birlikte eski önemini kaybeden geleneksel el sanatlarının bir bölümü

hediyelik ve süs eşyası olarak üretimini sürdürürken bir bölümü ise günümüz modern sanayi ürünleriyle rekabet ederek devamlılığını sürdürmeye çalışmaktadır (Birinci & Camcı, 2016).

Türkiye, halk bilimi, el sanatları, festivaller ve şenlikler gibi zengin kültürel çeşitlilik unsurlarıyla somut olmayan kültürel miras bakımından dünya ölçeğinde önemli bir yere sahiptir (Doğanay & Zaman, 2016). Farklı bölgelerde geleneksel el sanatları ve üretim biçimleri yaşatılmakta olup, bu çeşitlilik Anadolu'nun kültürel mirasının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu örneklerden biri de Arapgir ilçesinde doğal malzemeler kullanılarak yapılan tahta çivili ayakkabılardır. Konuya özgü literatür el sanatlarının somut olmayan kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılmasında oynadığı rolü ortaya koymaktadır. Bu çerçevede somut olmayan kültürel değerlerin korunması ve sürdürülebilirliğine yönelik çalışmaların özellikle son yıllarda artış gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu eğilim, konuya ilişkin farkındalık ve duyarlılığın giderek yükseldiğini ortaya koymakta ve somut olmayan kültürel miras unsurlarına dair araştırmaları daha da önemli hale getirmektedir. Bu bağlamda, literatürde öne çıkan çalışmalardan biri Doğanay ve Çavuş'un (2014), geleneksel el sanatlarından Sürmene Bıçağı üretimine yönelik araştırmasıdır. Araştırmacılar çalışmalarında, Sürmene Bıçağı üretiminin kültürel değerinin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için alınması gereken önlemlere dikkat çekmişlerdir. Birinci ve Camcı (2016), yapmış olduğu çalışmada Sivas şehrinde geleneksel bıçak imalatının gelişimi, üretim yöntemi ve geleneksel Sivas bıçakçılığının yaşatılması için yapılması gerekenlere dikkat çekmektedir. Güzel ve Oskay (2017), çalışmalarında Van Gölü havzasında üretimi sürdürülen reşik ve harik (herik) isimli geleneksel ayakkabı türlerinin günümüzdeki mevcut durumu üzerinde durarak gelecek nesillere aktarılması noktasında önerilerde bulunmuştur. Sökmen ve Balkanal (2018), Bitlis'te geleneksel ayakkabıcılık olan Harik yapımının günümüzdeki durumu ve son ustası üzerine yaptıkları çalışmalarında bu geleneğin yaşatılması için önerilerde bulunmuşlardır. Selçuk ve Yurttaş (2019), Rize ve Bayburt illerindeki geleneksel dokumaları incelediği çalışmalarında dokumalarda kullanılan teknik, malzeme, motif açısından benzerlik ve farklılıkları ele almıştır. Küçük (2019), çalışmasında Giresun ilinde geleneksel bıçak üretiminin yaşayan son iki ustasının kaldığını, geleneğin devamlılığının sürdürülebilmesi için alınması gereken önlemler noktasında önerilerde bulunmuştur. Begiç ve Sarıcan (2021), Ankara ilinin Çamlıdere ilçesine bağlı Avdan Mahallesi'nde geçmiş yıllarda yaygın olarak üretilen ancak günümüzde yok olma tehlikesi yaşayan düz dokumalardan olan Avdan kilimlerini araştırmış, gelecek kuşaklara aktarılması açısından birtakım önerilerde bulunmuştur.

Kültürel miras unsurlarının korunması ve bu konuda bilincin artırılması amacıyla çeşitli proje ve programlar hayata geçirilmektedir. Dünya genelinde UNESCO öncülüğünde yürütülen çalışmalar, kültürel ve doğal mirasın korunması için evrensel çerçeveler oluşturmakta ve devletlerarasında iş birliğini teşvik etmektedir. 1972 tarihli Dünya Kültürel ve Doğal Miras Sözleşmesi ile 2003 yılında kabul edilen Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, mirasın belgelenmesi, korunması ve kuşaktan kuşağa aktarılması için normatif bir çerçeve sunmaktadır. Cominelli ve Greffe (2012), bu tür uluslararası çerçevelerin kültürel yaratıcılığı teşvik ederek mirasın korunmasına katkıda bulunduğunu vurgulamaktadır. Ulusal ölçekte ise bakanlıklar, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve bireysel girişimler aracılığıyla çok sayıda uygulamaya rastlanmaktadır. Akademik araştırmalarda somut olmayan kültürel miras konusu, hem Türkiye'de hem dünyada önemli bir odak haline gelmiş; kültürel değerlerin sonraki kuşaklara aktarılması, günümüzdeki durumların analiz edilmesi ve mirasın etkin şekilde yaşatılmasına yönelik yol haritaları üretilmektedir. Bilimsel araştırmaların çıktıları, kültürel miras unsurlarının günümüzdeki temsilcilerine veya uygulayıcılarına çoğu zaman doğrudan yansımaktadır. Bu açıdan mirasın taşıyıcısı olan insanların veya toplumların görüşlerinin alınması, söz konusu miras unsurunun mevcut durumuna ışık tutacak ve

farkındalığı artıracaktır (Kılıç vd., 2021). Bunun yanı sıra bu durum kültürel mirasın korunması ve yaşatılması için önem arz etmektedir. Bu şekilde elde edilecek bilgiler söz konusu mirasın sürdürülebilirliğine yönelik eylem planlarının başarılı olmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

Bu çerçevede çalışmanın amacı somut olmayan kültürel miras değeri olarak Arapgir ilçesindeki el yapımı geleneksel tahta çivili ayakkabı yapımını öne çıkararak koruma bilincinin artırılmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağlamaktır. Bu çerçevede bu çalışmada Arapgir ilçesinde unutulmaya yüz tutmuş bir gelenek olan tahta çivili ayakkabı üretimi, bilinen son temsilcisi olan Mehmet Erol Hakan ustadan alınan bilgiler doğrultusunda ele alınmıştır.

2.YÖNTEM

Çalışmanın hazırlanmasında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca saha çalışmaları yapılarak gezi-gözlem yöntemlerinden de yararlanılmıştır. Çalışmada tahta çivili ayakkabı geleneği hakkında veri toplamak için Türkiye’de bu geleneği devam ettiren son kişi olduğu düşünülen Mehmet Erol Hakan usta ile yüz yüze görüşmeler sağlanmıştır. Saha çalışması öncesinde literatürde konu ile ilgili taramalar yapılmış, Arapgir’de tahta çivili ayakkabı özelinde benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yönüyle araştırmanın literatürde sınırlı da olsa bir boşluğu doldurduğu düşünülmektedir. Bu açıdan yerel ölçekte kültürel miras niteliği taşıyan tahta çivili ayakkabı geleneğinin tanıtılması ve farkındalık oluşturulması amacıyla konu ele alınmıştır. Saha çalışmaları öncesinde kaynak kişiye yönlendirilmek üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve alınan etik kurul onayı sonrasında kaynak kişi ile görüşme yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda yaklaşık 40 dakika süren görüşmede kaynak kişiye 15 soru yönlendirilmiştir. Görüşme 8 Temmuz 2022 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu tarihten sonra bilgilerin güncellenmesi için 2023 yılında usta ile telefonla görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmada görüşme esnasında fotoğraflar çekilerek gerekli notlar tutulmuştur. Ayrıca görüşme süresince ses kaydı alınmış ve bu kayıt daha sonra yazıya dökülerek verilerin bütünlüğü sağlanmıştır. Elde edilen görüşme verileri içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş, sorulara verilen cevaplar tematik bir çerçevede yorumlanmıştır. Mehmet Erol Hakan ustanın araştırma sorularına vermiş olduğu cevaplar sonucunda elde edilen bulgular, yorumlanarak çalışma tamamlanmıştır.

2.1.Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, veri toplama araçlarının uygulanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde ANKAD Yayın Kurulu’nun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışmanın ANKAD dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırma için Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığından 08.10.2021 tarihli ve E-48553601-000-2100273593 sayılı ve 16/205 numaralı kararı ile etik kurul izni alınmıştır.

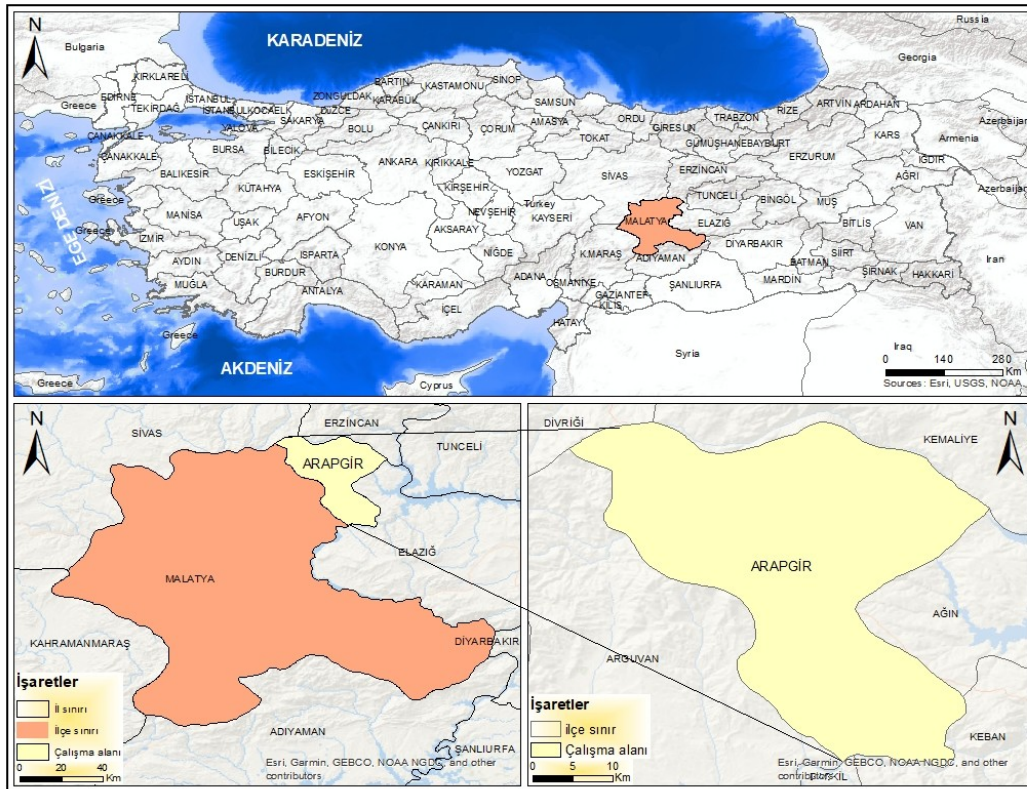
3.BULGULAR

3.1.Çalışma Sahasının Başlıca Özellikleri

Doğu Anadolu Bölgesi’nin Yukarı Fırat Bölümü’nde bulunan Arapgir ilçesi, idari açıdan Malatya iline bağlıdır. İlçenin toplam yüzölçümü 987 km² olup, kuzey ve kuzeydoğuda Kemaliye, doğuda Ağın, güney ve güneydoğuda Keban, güneyde Baskil, batıda Arguvan,

kuzeybatıda ise Divriği ilçeleriyle sınırdır (Şekil 1). Kozluk Çayı vadisinin güney kenarında yer alan Arapgir ilçesi, akarsularla parçalanmış plato yüzeyi üzerinde bulunmaktadır. İlçenin Malatya il merkezine olan uzaklığı 114 km'dir (Karakaş, 1996b; Olcay, 2014). Arapgir Meteoroloji İstasyonu verilerine göre (1958-2022) yıllık ortalama sıcaklık 11,8°C, yıllık yağış miktarı ise 533,9 mm'dir (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2023).

Çalışma sahasındaki en önemli hidrografik unsur Fırat Nehri'nin kolu olan Kozluk Çayı'dır. Araştırma sahasındaki hâkim toprak tipini kahverengi topraklar oluşturmaktadır. Arapgir ve çevresinde geven, yavşan otu, sığırkuyruğu, deve diken, gelincik gibi step formasyonu yayılış göstermektedir (Karakaş, 1996a; İskender, 1994). Arapgir ilçe merkezi, yerleşme coğrafyası açısından bir kasaba yerleşmesi karakteri taşımaktadır. Kırsal yerleşmeler toplu dokulu olup, tarım ve hayvancılık hâkim ekonomik faaliyetleri oluşturmaktadır. Arapgir ilçesinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2024 yılı toplam nüfusu 10.214 kişidir.

Şekil 1. Araştırma sahasının lokasyonu.

3.2. Tahta Çivili Ayakkabının Özellikleri

Arapgir ilçesine özgü tahta çivili ayakkabı ülkemizdeki birçok geleneksel el sanatı gibi yok olma tehlikesi yaşamaktadır. İmalatı tamamen el işçiliğine dayalı olan geleneksel ayakkabı özgünlüğünü koruyarak günümüze kadar ulaşmıştır (Foto 1). Arapgir Belediyesi tarafından 2022 yılında tescil ettirilmiş olan tahta çivili ayakkabı, birtakım teknolojik gelişmelerin sebep olduğu kültürel değişimlere rağmen yaklaşık 55 yıldır bu mesleği icra eden tahta çivili ayakkabı üreticisi Mehmet Erol Hakan tarafından sürdürülmektedir. Tahta çivili ayakkabı imalatı sürecini, bu ayakkabıların özelliklerini ve yapım aşamaları için bu işi günümüzde devam ettiren tek usta olan Mehmet Erol Hakan'la yapılan görüşmede kendisine 15 açık uçlu soru yöneltilmiştir. Bu doğrultuda kaynak kişi görüşmede sorulara verdiği cevaplar doğrudan alınarak tahta çivili ayakkabı üretimi ile ilgili tüm hususlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

S.1. Mesleğe nasıl başladınız? “Baba mesleği, ben babamdan, babam da kendi babasından öğrenmiş.” Bu aktarım, somut olmayan kültürel mirasın temel özelliği olan kuşaktan kuşağa

sözlü ve uygulamalı aktarımı göstermektedir. Zanaat, aile bağları aracılığıyla kültürel sürekliliğin korunmasına katkı sağlamaktadır. S.2.Tahta çivili ayakkabı imalatı nasıl başladı? *“Dikiş makineleri ve güçlü yapıştırıcılar olmadan önce yaklaşık 80 yıldır Türkiye’nin her yerinde bu iş kolu yapılmıyordu, Arapgir çarşısında da bu işle uğraşan 20-25 usta ve onların dükkânları varmış. Bu ustaların yanında çalışan 3-5 tane de kalfaları olurmuş. Babam da o sıralar ilkokulu bitirdikten sonra ayakkabıcıya çıraklığa gitmiş. Babamın 1’i Ermeni 2’si Türk 3 ustası varmış. Askere gidene kadar onların yanında çalışmış. Askerden geldikten sonra da kendi dükkânını açmış. Ben de babamın yanına 1.sınıftan beri devamlı gidip geldiğim için bir göz aşinalığım var. Gelir çiviler dizerdim, küçük monta çivilerini babam bana düzelttirirdi. Ortaokuldan sonra da 12-13 yaşlarında babamın yanında devamlı çalışmaya başladım. O zamanlar Arapgir’de lise yoktu. Babamın yanında 2 çırak vardı, ben de babamla birlikte çalışmaya başladım.”* Ustanın geçmişe dair bu aktarımı, zanaatin toplumsal hafızadaki önemini göstermektedir. Somut olmayan kültürel miras açısından bu durum, geleneğin bir dönemde kolektif kimlik ve ekonomik yaşamın parçası olduğunu ortaya koymaktadır. S.3.Günde kaç çift tahta çivili ayakkabı yapıyorsunuz? *“Günde ortalama 1 çift yapabiliyorum.”* Üretim miktarının düşük olması, zanaatin el emeğine dayalı özgün niteliğini göstermektedir. Bu da somut olmayan kültürel mirasın seri üretime karşı korunması gereken kırılgan yönlerinden biridir. S.4.Sizin de çırağınız var mı yoksa tek mi çalışıyorsunuz? *“Şu an tek başıma bu işi yapıyorum, kimse gelip çalışmak istemiyor. Çünkü çok fazla emek ve el işçiliği isteyen bir iş.”* Çırak bulunamaması, somut olmayan kültürel mirasın devamlılığı için büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Usta-çırak ilişkisi, somut olmayan kültürel mirasın yaşatılmasında en temel aktarım biçimlerinden biridir. S.5.Tahta çivili ayakkabıya talep çok oluyor mu? *“Teknolojinin gelişmesiyle artık geleneksel ayakkabıcılık eski önemini kaybetti. Ama yine de şuan talep çok oluyor, boş kalmadan çalışıyorum.”* Talebin devam etmesi, geleneğin günümüzde de yaşandığını göstermektedir. Bu, somut olmayan kültürel mirasın toplumda hala değer gördüğünü ortaya koyan önemli bir göstergedir. S.6.Tahta çivili ayakkabının çiftini ne kadara satıyorsunuz? *“Çiftini 500 TL’den satıyorum.”* (2022 yılı fiyatı) Ekonomik değer kazanması, somut olmayan kültürel mirasın sadece kültürel değil aynı zamanda ekonomik bir unsur olarak da işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu, sürdürülebilirlik için önemli bir fırsattır. S.7.Tahta çivili ayakkabıyı Türkiye’de üreten tek kişi siz misiniz? *“Ayakkabı üreten çok ama Türkiye’de tahta çivili ayakkabıyı üreten tek kişiyim. Benden sonra bu mesleği devam ettiren olmazsa son kişi de olacağım.”* Geleneğin tek bir ustaya bağlı kalması, somut olmayan kültürel mirasın yok olma riskiyle karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Bu durum, acil koruma önlemlerinin gerekliliğine işaret etmektedir. S.8.Tahta çivili ayakkabının dış ve iç yüzeyinde ve tabanında hangi malzeme kullanılıyor? *“Tahta çivili ayakkabıyı yaparken dış yüzünde dana (sığır) derisi, iç yüzünde meşin (keçi derisi), tabanında ise sığır köselesi kullanıyorum.”* Doğal malzemelerin kullanımı, somut olmayan kültürel mirasın doğa ve çevreyle ilişkili boyutunu yansıtmaktadır. Bu aynı zamanda kültürel mirasın ekolojik sürdürülebilirlik ile bağlantısını göstermektedir. S.9.Tahta çiviler ayakkabının neresinde kullanılıyor? *“Tahta çiviler, köselelerin montasında köseleler nemliken çakılıyor. Orada tahta genleşme yapınca da taban deriyle bütünleşmiş oluyor. Kösele aşındığında çivi de onunla beraber aşındığı için dikişteki gibi bir yıpranma ve kopma da olmuyor”* Geleneksel tekniklerin kullanılması, somut olmayan kültürel mirasın yenilikçi çözümler yerine özgün yöntemlerle yaşatıldığını göstermektedir. Bu tür bilgiler, zanaatin teknik bilgisini kültürel mirasın bir parçası haline getirmektedir. S.10.Tahta çivili ayakkabılar sağlam ve rahat oluyor mu? *“Tahta çivili ayakkabı oldukça sağlam, ayağı terletmiyor, kolay su geçirmediği için uzun ömürlü, tamamen doğal malzemelerden yaptığımız için sağlıklı ve koku da yapmıyor.”* Sağlam ve dayanıklılık gibi özellikler, geleneğin sadece kültürel değil aynı zamanda işlevsel değerini ortaya koymaktadır. Bu da somut olmayan kültürel mirasın güncel yaşamla bağlantısını güçlendirmektedir. S.11.Şuan elinizde ne kadar tahta çivi stoğu

var? *“Bu işi yapan kimse artık kalmadı o yüzden tahta çivileri bulmak zor oluyor. Tahta çivilerim Almanya’da geliyor, bir 10 yıllık stoğum var.”* Çivilerin temininde yaşanan sıkıntı, somut olmayan kültürel mirasın kırılğan yapısını yansıtmaktadır. Malzeme tedarikine bağımlılık, geleneğin sürdürülebilirliğini tehdit eden unsurlardan biridir. S.12.Stoğunuz bitince bu meslek de sizinle birlikte bitecek mi? *“Aynen öyle olacak, 65 yaşındayım, artık yaşlandım, daha yapamıyorum. Çivilerim bitene kadar bu işe devam edeceğim ve bu meslek de benimle birlikte bitecek.”* Bu ifade, somut olmayan kültürel mirasın sürekliliği açısından ciddi bir riskin bulunduğunu göstermektedir. Ustanın kaygısı, geleneğin korunması için acil müdahale gerekliliğini ortaya koymaktadır. S.13.Tahtaların özelliği nedir? *“Türkiye’de biz bu tahta çivileri fırınlanmış kayın ağacından yapıyorduk, Almanya’da gelen tahta çivilere tahlil yaptırarak ve huş ağacından yapıldığını gördük. Almanya’da gelenlerin kalitesi çok daha iyi.”* Bu ifade, geleneğin sürdürülebilirliğinde malzeme kalitesinin de önemli olduğunu göstermektedir. Bu durum, somut olmayan kültürel mirasın yalnızca teknik bilgiyle değil, doğru malzeme seçimi ve ustalık tecrübesiyle de yaşatıldığını ortaya koymaktadır. S.14.Kullandığınız malzemeleri nereden temin ediyorsunuz? *“Bir kısmı Malatya’da bir kısmı ise İstanbul’da geliyor. Ancak Malatya’daki depremde sonra mal aldığımız fabrikalar yıkıldığı için artık hepsini İstanbul’da temin ediyoruz.”* Afetlerin etkisi, somut olmayan kültürel miras unsurlarının sürdürülebilirliğini tehdit edebilmektedir. Bu da kültürel mirasın sadece kültürel değil aynı zamanda sosyo-ekonomik ve çevresel koşullara bağlı olduğunu göstermektedir. S.15.Üretilen ayakkabılar nereye nasıl satılıyor? *“Türkiye’nin dört bir yanına satışımız oluyor, gerek sosyal medyadan gerek görüntülü aramalarla gerek ilçemize gelen turistler olsun hepsiyle iletişim kurarak ürünlerimizi satıyoruz, kargoyla gönderiyoruz.”* Geleneğin modern iletişim ve turizm kanallarıyla yaygınlaştırılması, somut olmayan kültürel mirasın günümüz toplumlarıyla entegrasyonunu göstermektedir. Bu durum, geleneğin tanıtımı ve sürdürülebilirliği için önemli bir fırsat yaratmaktadır.

3.3.Tahta Çivili Ayakkabının Yapım Aşamaları

Tahta çivili ayakkabının yapımı, oldukça uğraş istediğinden üretim aşamaları da uzundur. Üretimi aslında, hazır ölçü kalıplarına göre yapılırsa da taraklı ayak gibi bazı özel durumlarda ayak ölçüsü alınarak yapılmaktadır. Ayakkabının yapımına, kalıp olarak kullanılan ıstampaya göre, ayakkabının yüz kısmı olan sayanın filo bıçağı ile kesilmesiyle başlanmaktadır. Ardından sayacı makinasında iç astarın ve üst kenarların dikişi yapılmaktadır. Sığır kösesinden ayakkabının tabanı için kesilen astar, tahta kalıbın tabanına çakılmaktadır. Alça vurmak denilen bu işlemde sonra, ayakkabının ön ve arka kısmının sertliği, bu kısımlara taban astarından kesilen parçaların mayi adı verilen (çiriş tozundan hazırlanan) yapıştırıcının sürülmesiyle sağlanmaktadır. Böylece astarın sayaya yapışma işlemi de gerçekleşmektedir. Tahta çivili ayakkabının imalatı tamamlandığında, kalıptan kolay bir şekilde çıkarılabilmesi amacıyla kalıbın ön ve arka tarafına sabun sürülerek kâğıt parçaları konulmaktadır. Bu işlemde sonra saya kalıba geçirilmektedir. Danilya³ isimli aletle saya gerdirildikten sonra tel çivilerle kalıba çakılmaktadır. Potluğu önlemek için ayakkabı tabanının etrafına sık aralıklarla tel çiviler kullanılmaktadır. Bu iş için kullanılan çiviler, ayakkabının tabanı sabitlenmeden, sayanın kalıba gerdirilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Sayaanın kalıba oturmasında sorun olduğunda çekiçe kalıbın çevresine vurularak bu sorun giderilmeye çalışılmaktadır. Falçata ile artıklar kesildikten sonra kalıba çivilerle sabitlenen saya, taban astarına dikilir. El dikişiyle yapılan bu işlem ilinti dikme olarak ifade edilir. Dikişte 2-3 katlı bal mumuyla kaplı keten ipliği kullanılmaktadır. Taban için kullanılacak kösele, bıçak ile kesilebilecek aşamaya gelene kadar suda ıslatılır. Bu sayede ıslak köseleyle tahta çivi çakıldığında şişme gerçekleşeceği için ayakkabı daha sağlam hale gelmektedir. Kalıpta bulunan tel çiviler 20 dakika bekletildikten

³ Danilya, saya kısmını kalıba çekmek amacıyla kullanılan bir ayakkabıcılık aletidir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2023).

sonra çıkarılması sonrasında kösele sayanın taban kısmına yerleştirilmektedir. İşlemin ardından, yan kenardaki fazlalıklar falçata ile temizlenerek bu alanlara petatir⁴ ile şekil verilmektedir. Bu işlem sonrasında, kalıptaki ayakkabının ökçesine yapıştırıcı ve tel çiviler kullanılarak topuk montesi tamamlanmaktadır. Monte edilen topuğun kenar kısımları ve tabanı cam parçası ile kazındıktan sonra zımparalanıp siyah reçine boyası ile boyanmaktadır (Fotoğraf 1). Şeklinin bozulmaması için kalıpta iki gün bekletilen ayakkabı, kanca ile kalıptan çıkarılmaktadır. Ayakkabının iç kısmında kalan tahta çivi uçlarının el raspasıyla kırılıp düzeltilmesinin ardından tahta çivili ayakkabı giyme hazır hale gelmektedir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2023).

Fotoğraf 1. Tahta çivili ayakkabı üretim süreci ve ürüne ait görüntüler.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Kültür kavramı, toplumların yaşayış tarzının bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Geçmiş toplumların gelecek nesillere bıraktığı somut olmayan kültürel miras unsurlarından biri olan geleneksel el sanatları, zamana yenik düşerek yok olabilmektedir. Bunu önlemek amacıyla farklı nitelikte çok sayıda çalışma yapılmaktadır. Somut olmayan kültürel varlıkların veya

⁴ Petatir, ayakkabı tabanının kenarlarını şekillendirmek için kullanılan bir alettir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2023).

değerlerin akademik araştırmalarla desteklenmesi, bu konudaki farkındalığın oluşmasına ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada Arapgir ilçesinde tahta çivili ayakkabının araştırılarak mevcut durumunun ortaya konularak bu mirasın gelecek nesillere taşınması sürecinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bir yerin ayırt edici özelliklere sahip olması o yeri farklı kılarak bilinirliğinin ve çekiciliğinin artmasına katkı sağlamaktadır. Çalışma sonucunda ulaşılan bulgular, tahta çivili ayakkabının Arapgir ilçesine bir kimlik kazandırdığını göstermektedir. Bu somut olmayan kültürel miras unsurunun, ayrıca coğrafi işaret belgesine (mahreç işareti) sahip olması (<https://ci.turkpatent.gov.tr>) ilçenin ekonomisine ve turizmüne de önemli katkılar sunabilir. Geleneksel yöntemlerle günümüze kadar üretimi yapılan el sanatları ürünlerinin sürdürülebilirliği ve bu işi icra eden kişilerin el emeklerinin taklitlerine karşı korunmasında bir tedbir olarak coğrafi işaret uygulaması oldukça önem taşımaktadır. Bu uygulama sayesinde üretilen ürün koruma altına alındığı gibi, marka haline gelerek hem ulusal hem de uluslararası anlamda tanınırlık kazanmaktadır. Bu sayede ustaların geleneksel yöntemlerle imalatını yapmış oldukları kaliteli ürünlerin ulusal ve uluslararası piyasada taklit ve fabrikasyon ürünlere karşı rekabeti sağlamış olacaktır (Birinci & Camcı, 2016: 506).

Geçmiş yıllarda Anadolu'nun birçok yerinde el yapımı ayakkabılar oldukça popüler olmuş fakat teknolojik ilerlemelerin yaşanması, fabrikalarla seri üretime geçilmesi, insanlardaki moda anlayışının değişmesi gibi nedenlerle geleneksel ayakkabıcılık kültürü de olumsuz etkilenmiştir. Tahta çivili ayakkabıya geçmişteki kadar olmasa da hala yoğun ilgi duyulduğunu söylemek mümkündür. Ayakkabı yerel halk tarafından geçmişe göre daha az tercih edilse de, ilçeyi ziyaret eden turistler tarafından hatıra veya hediye amacıyla satın alınmaya devam edilmektedir. Fakat geleneği sürdürecektir başka ustalar yetişmezse bu sanat yok olup gidecektir. Mehmet Erol Hakan usta ise bireysel bir çaba göstererek bu geleneği yaşatmaya devam etmektedir. Kendi imkânlarıyla üretimi sürdürmekte, böylece tahta çivili ayakkabının unutulmaması için gayret etmektedir. Ancak çırak yetiştirme konusunda talep görmediğini, bu nedenle bireysel çabaların tek başına yeterli olmayacağını, sürdürülebilirlik için kurumsal destek gerektiğini vurgulamıştır. Kültürün aktarımı ve devamı öncelikle toplumların o kültüre sahip çıkmasına bağlıdır. Bu sebeple bu kültürel mirasın aktarımı ve devamı için de yerel halk üzerinde bir bilinç oluşturulması gereklidir. Ayrıca gençlere yönelik eğitim ve atölye çalışmalarının düzenlenmesi bu sürece katkı sağlayacaktır. Tahta çivili ayakkabı yapımında günümüzde en büyük problem çırak bulamama ve pazarlamadır.

İlçede tahta çivili ayakkabı ve diğer kültürel miras unsurlarının tanıtılması ve yaşatılması için bir kültür müzesinin açılması hem yerel halkta hem de ilçeye gelen turistlerde ilgiyi artırabilir. Bu iş koluna gerekli desteklerin daha etkili bir şekilde verilmesi de pazarlama olanaklarını iyileştirebilir. Nitekim Türkiye'de Beypazarı Yaşayan Müze örneği, ziyaretçilerine geleneksel zanaatların deneyimsel ve öğretici biçimde aktarılmasına katkı sağlamaktadır (Özşen & Gülcan, 2021). Benzer şekilde Sivas Sanayi Mektebi Müzesi üzerine yapılan bir araştırmada da yaşayan müze anlayışının, kültürel mirasın korunması ve toplumsal bilinç oluşturulmasında önemli bir işlev gördüğü vurgulanmıştır (Kelkit & Halaç, 2024). İngiltere'deki Ayakkabı Müzesi ise ayakkabı yapım zanaatının korunması açısından önemli bir örnek olarak değerlendirilmiştir (Swann, 1993). Gelecek nesillere miras olarak bırakılabilmesi konusunda her şeyden önce bu kültürü yaşatacak olan ustaların bulunabilmesi için Halk Eğitim Merkezlerinde tahta çivili ayakkabı yapımına yönelik kurslar verilerek gerekli üretim alanları sağlanabilir. Nitekim bu zanaatın son temsilcisi olan Mehmet Erol Hakan da çeşitli iş tekliflerini reddederek memleketinde mesleğini sürdürmeyi tercih etmiş, işine olan bağlılığını ve mesleğin devamına duyduğu önemi vurgulamıştır. Bu durum, Halk Eğitim Merkezlerinde açılacak kurslarda ustanın bilgi ve deneyimini aktarma potansiyelini de ortaya koymaktadır. Ayrıca, tüm bunların yanında kültürel değerlerin önemine dair halkın

bilinçlendirilmesi için gerek yerel gerek ulusal medyada tanıtımlar ve çeşitli haberler yapılabilir.

Literatürde geleneksel el sanatlarıyla ilgili yapılan çalışmalarda bu geleneklerin devam ettirilmesi açısından birtakım benzer önerilerde bulunulduğu görülmüştür. Birinci ve Camcı (2016) bu konuda el sanatlarıyla uğraşanların yaşadığı en büyük problemin bu kişilerin yanında çalıştıracak çırak bulamaması olduğundan bahsetmiş ve bu konuda belediyelerin ve İŞKUR'un düzenlediği meslek kurslarında başarılı olan kursiyerlerin, İŞKUR tarafından ücretleri karşılanmak üzere ustaların yanında çalıştırılmasını ve Kültür Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Müdürlüğü'nce yürütülen "Bir Usta Bin Usta" projeleriyle bu mesleklerin sürdürülmesini önermiştir. Benzer şekilde Güzel ve Oskay (2017) da, yalnızca birkaç ustanın gayretiyle yaşatılmaya çalışılan geleneksel el sanatlarının devamlılığı için ustalara gerekli kolaylık ve desteklerin sağlanarak bu zanaatların yeniden canlanması için kurslar aracılığıyla çırak yetiştirilmesinin önemi üzerinde durmuştur. Sökmen ve Balkanal (2018) ise çalışmasında geleneksel el sanatlarının yaşatılması noktasında el yapımı ayakkabıların kullanımının halk tarafından söylenen mantar ve romatizma hastalıklarına iyi geldiğine dair bilgilerin bilimsel çalışmalarla teyit edilerek faydalı olduğunun kanıtlanması durumunda ilgililer tarafından hastalara tavsiye edilmesini önermiştir. Küçük (2019) de çalışmasında geleneksel el sanatlarının yok olmasına karşı birtakım öneriler sunmuştur. Gelenekleri yaşatan ustaların, Yaşayan İnsan Hazineleleri Ulusal Envanteri'ne kültürel miras olarak dahil edilmeleri, hibe kredi veya AB fonlarıyla ekonomik açıdan desteklenmeleri, geleneksel el sanatları konusunda tanıtıcı faaliyetlerin yapılarak toplumda farkındalık oluşturmak bu öneriler arasında yer almaktadır. Yine unutulmuş el sanatlarının sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için bir öneriyi de Begiç ve Sarıcan (2021), geleneksel el sanatlarının günümüz ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeni tasarımlarla yapılmasının ekonomik ve turistik gelir etme açısından önemli olacağı şeklinde yapmıştır.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, literatürde dile getirilen önerilerle büyük ölçüde örtüşmektedir. Özellikle usta-çırak ilişkisinin zayıflaması, yeni kuşakların bu geleneğe ilgi göstermemesi ve pazarlama kanallarının yetersizliği, Arapgir'deki saha araştırmasının öne çıkan temel sorunları olmuştur. Literatürde, kurslar aracılığıyla çırak yetiştirilmesi gerektiği vurgulanırken, bu çalışmada da ustanın en sık dile getirdiği sorunlardan birinin çırak eksikliği olduğu görülmüştür. Benzer şekilde, ekonomik ve turistik katkı sağlayacak yeni tasarımların geliştirilmesine yönelik öneriler, Arapgir'de tahta çivili ayakkabının geleceği için de önemlidir. Görüşmelerde, ayakkabının turistler tarafından hatıra olarak tercih edildiği belirtilmiş, ancak pazarlama eksikliği nedeniyle bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediği anlaşılmıştır. Ayrıca literatürde önerildiği gibi, tanıtıcı faaliyetlerin artırılması ve toplumda farkındalık oluşturulması, saha araştırmasının da işaret ettiği önemli bir ihtiyaçtır. Dolayısıyla, Arapgir özelinde elde edilen bulgular ile literatürde öne çıkan önerilerin büyük ölçüde örtüşmesi, geleneksel sanatların sürdürülebilirliğinin ancak ortak politika ve bütüncül eylem planları doğrultusunda benimsenebilecek bir yaklaşımla mümkün olabileceğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Aktan, C. C. & Tutar, H. (2007). Bir sosyal sabit sermaye olarak kültür. *Pazarlama ve İletişim Kültürü Dergisi*, 6(20), 1-20.
- Alivizatou-Barakou, M., Kitsikidis, A., Tsalakanidou, F., Dimitropoulos, K., Giannis, C., Nikolopoulos, S., Kork, S. A., Denby, B., Buchman, L., Adda-Decker, M., Pillot-Loiseau, C., Tillman, J., Dupont, S., Picart, B., Pozzi, F., Ott, M., Erdal, Y., Charisis, V., Hadjimitriou, S. & Grammalidis, N. (2017). Intangible cultural heritage and new

- technologies: Challenges and opportunities for cultural preservation and development. *Mixed reality and gamification for cultural heritage*, 129-158.
- Arıoğlu, İ. E. & Aydoğdu-Atasoy, Ö. (2015). Somut olmayan kültürel miras kapsamında geleneksel el sanatları ve Kültür ve Turizm Bakanlığı. *Journal of Turkish Studies*, 10(16), 109-126.
- Begiç, H. N. & Sarıcan, A. (2021). Çamlıdere yöresinde unutulmuş bir kültürel zenginlik: Avdan kilimleri. *Arış*, 1(19), 87-107.
- Birinci, S. & Camcı, A. (2016). Korunması gereken geleneksel el sanatlarına bir örnek: Sivas bıçağı üretimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (33), 493-509.
- Can, M. (2009). *Kültürel Miras ve Müzecilik* [Çalışma Raporu]. Kültür ve Turizm Bakanlığı. <https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0>
- Cominelli, F. & Greffe, X. (2012). Intangible cultural heritage: Safeguarding for creativity. *City, Culture and Society*, 3(4), 245-250.
- Çelepi, M. S. (2016). Somut olmayan kültürel miras ve üniversite gençliği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(3), 15-35.
- Doğanay, H. & Çavuş, A. (2014). Geleneksel el sanatlarına bir örnek: Sürmene bıçağı üretimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(29), 51-64.
- Doğanay, H. & Zaman, S. (2016). *Türkiye turizm coğrafyası*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gümüşçü, O. (2018). Tarihi coğrafya ve kültürel miras. *Erdem*, (75), 99-120.
- Güzel, E. & Oskay, N. (2017). Van Gölü havzasında geleneksel ayakkabıcılık: Reşik ve harik (Herik). *Journal of Turkish Studies*, 12(26), 267-282.
- İskender, C. (1994). *Ağın - Arapgir çevresinin (Elazığ Kuzeybatısı) jeomorfolojisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Karakaş, E. (1996a). Arapkir'in kuruluşu ve gelişmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 175-190.
- Karakaş, E. (1996b). *Merkezi fonksiyonları açısından Ağın-Arapgir ve Kemaliye ilçeleri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Kelkit, D. M. & Halaç, H. H. (2024). Kültürel miras bağlamında yaşayan müze: Sivas Sanayi Mektebi Müzesi. *Folklor Akademik Dergisi*, 7(1), 271-282.
- Kılıç, S. N., Ulusoy, H. & Avcıkurt, C. (2021). Somut olmayan kültürel miras unsuru olarak Pamukçu beldesi oyunları. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 524-541.
- Küçük, A. (2019). Somut olmayan kültürel miras bağlamında Giresun yöresi geleneksel bıçak üretimi üzerine bir değerlendirme. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18(1), 75-84.
- Lenzerini, F. (2011). Intangible cultural heritage: The living culture of peoples. *European Journal of International Law*, 22(1), 101-120.
- Meteoroloji Genel Müdürlüğü. (2023).
- Mikesell, M. W. (1978). Tradition and innovation in cultural geography. *Annals of the Association of American Geographers*, 68(1), 1-16.

- Myers, L. J. (1987). The deep structure of culture: Relevance of traditional African culture in contemporary life. *Journal of Black Studies*, 18(1), 72-85.
- Oğuz, M. Ö. (2013). Terim olarak somut olmayan kültürel miras. *Millî Folklor*, 25(100), 5-13.
- Olçay, C. B. (2014). *Malatya Arapgir ağzı (İnceleme-metinler-sözlük)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özşen, Z. S. & Gülcan, B. (2021). Rekreasyon etkinlikleri için müzelendirilmiş SOKÜM'ün önemi: Beypazarı Yaşayan Müze örneği. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 326-341.
- Selçuk, K. & Yurttaş, H. (2019). Rize feretiko (Rize bezi) ve Bayburt ehram dokumacılığı üzerine bir deneme. *Journal of Turkish Research Institute*, 66, 539-559.
- Sökmen, S. & Balkanal, Z. (2018). Bitlis'te geleneksel ayakkabıcılık: "Harik" ve son usta Haydar YILMAZ. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 383-400.
- Swann, J. (1993). Safeguarding an age-old craft: a shoe museum in England. *Museum International*, 45(3), 44-49.
- TÜİK. (2025). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)*. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>, E.T.: 1 Ekim 2025.
- Tümertekin, E. & Özgüç, N. (2016). *Beşeri coğrafya insan, kültür, mekan*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Türk Patent ve Marka Kurumu. (2023). *Arapgir tahta çivili ayakkabısı coğrafi işaret belgesi*. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/detay/5724>, E.T.: 20 Ekim 2022.

Research Article

Wooden Studded Shoe Art as an Element of Cultural Heritage (Arapgir-Malatya)

Kültürel Miras Unsuru Olarak Tahta Çivili Ayakkabı Sanatı (Arapgir-Malatya)

Gamzenur DEMİR & Salih BİRİNCİ

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Culture is one of the most important elements that reflect the values, lifestyle, and historical accumulation of a society in a holistic way (Tümertekin & Özgüç, 2016; Aktan & Tutar, 2007). All kinds of elements belonging to a society, which are inherited from the past and desired to be left to the future for different reasons, constitute cultural heritage (Can, 2009). In this context, protecting cultural heritage elements is important in cultural sustainability. It is known that Intangible Cultural Heritage elements representing living cultural practices have deep roots in societies (Alivizatou-Barakou et al., 2017; Cominelli & Greffe, 2012). Turkey is a country that attracts attention in this field with its rich cultural heritage. However, traditional handicrafts, part of this heritage, are likely losing their importance due to technological developments. One of these examples is the Arapgir wooden spiked shoes, which are produced by only one master and made of natural materials.

Methods

A qualitative research method was used in the preparation of the study. In addition, fieldwork was conducted, and travel observation methods were utilized. Before the field study, a semi-structured interview form was prepared to be directed to the source person. After the ethics committee's approval, visual and written data were collected by conducting a face-to-face interview with the source person. In this context, 15 open-ended questions were directed to the informant during the interview, which lasted approximately 40 minutes. The face-to-face interview was conducted on July 8, 2022. The findings obtained from field observations and interviews were evaluated, and the study was completed. In addition, after the earthquake in our country on February 6, 2023, telephone interviews were conducted with Mehmet Erol Hakan, and information about the current situation was obtained.

Results and Discussion

The study's findings show that wooden-studded shoes are an element that gives identity to the Arapgir district. Having a geographical indication certificate for this cultural heritage can make significant contributions to the local economy and tourism, as well as a step that secures the sustainability of this traditional handicraft. However, this art will disappear if other craftsmen are not trained to continue the tradition. The participant thinks this tradition should be kept alive and passed on to future generations. At the same time, he states that the most significant problems encountered in making wooden-studded shoes are the inability to find apprentices and marketing problems. Providing the necessary support to this line of work more effectively can also improve marketing opportunities in order to be left as a heritage for future generations, first of all, in order to find the craftsmen who will keep this culture alive. Courses for making wooden spiked shoes can be provided in Public Education Centres and the necessary production areas can be provided. The study sets an example for this handicraft and for ensuring cultural sustainability.